

ارزیابی وضعیت پژوهش از دیدگاه انتقال و تبادل دانش در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان*

مسعود فردوسی^۱، سید سلمان علوی^۲

چکیده

مقدمه: فرآیند انتقال و تبادل دانش (Knowledge Transfer & Exchange یا KTE) در واقع بخشی از مدیریت پژوهش است که دانش حاصل از پژوهش را از بی‌مصرفی به عرصه‌ی عمل منتقل می‌کند. بهره‌برداری شایسته از نتایج پژوهش متضمن مدیریت صحیح پژوهش می‌باشد. هدف از این پژوهش ارزیابی وضعیت انتقال و تبادل دانش در شرایط فعلی در مراکز تحقیقاتی و معاونت‌های پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و بررسی نقاط نیازمند بهبود در این زمینه بوده است.

روش بررسی: پژوهش حاضر به روش توصیفی و از نوع مقطعی بود و در سال ۱۳۸۹ انجام شد. ابتدا برای مسئولان و کارشناسان مراکز و معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌ها، کارگاه توجیهی KTE برگزار گردید و کارشناسان با نحوه‌ی تکمیل پرسش‌نامه آشنا شدند. سپس پرسش‌نامه‌ی خود-ارزیابی انتقال و تبادل دانش که پیشتر در «مرکز تحقیقات بهره‌برداری از دانش سلامت دانشگاه علوم پزشکی تهران» تهیه و روی و پایایی آن محاسبه شده بود، توسط کارشناسان مراکز تحقیقاتی و معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه تکمیل شد. پس از جمع‌آوری و نمره‌گذاری پرسش‌نامه‌ها، اهداف مطالعه توسط نرم‌افزار Excel مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: در مراکز تحقیقاتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بهترین وضعیت مربوط به تولید دانش با کسب ۶۳ درصد از کل امتیاز بود و از سوی دیگر بخش «سؤال دانش» یا تعیین اولویت‌های پژوهشی و ارتباط با ذی‌نفعان با ۳۰ درصد از کل امتیاز قابل کسب، دارای نمره‌ی کمتری بود.

نتیجه‌گیری: لازم است مراکز تحقیقاتی به سمت ارتباط جدی‌تر و مستمر با ذی‌نفعان برای تعیین موضوعات پژوهشی و اولویت‌بندی آن‌ها حرکت کنند. انجام پژوهش‌های سفارشی و جذب گرانت‌های پژوهشی (به ویژه از منابع خارج دانشگاهی) باعث ارتباط بیشتر با ذی‌نفعان می‌شود و استفاده از دستاوردهای پژوهشی نیز به نوعی تضمین خواهد شد. همچنین توجه به موضوع انتقال دانش می‌تواند در اشاعه‌ی دستاوردهای پژوهشی و انتقال صحیح و کامل پیام هر پژوهش به مخاطبان ویژه‌ی آن مؤثر باشد.

واژه‌های کلیدی: پژوهش؛ ارزیابی؛ انتقال اطلاعات؛ دانش؛ دانشگاه‌ها.

نوع مقاله: تحقیقی

پدیرش مقاله: ۱۹/۱۱/۱۲

اصلاح نهایی: ۱۹/۱۱/۱۷

وصول مقاله: ۱۹/۱۰/۲۲

ارجاع: فردوسی مسعود، علوی سیدسلیمان. ارزیابی وضعیت پژوهش از دیدگاه انتقال و تبادل دانش در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۸۹؛ ۷ (ویژه‌نامه): ۵۲۵-۵۳۲.

مقدمه

سالانه بودجه‌ی قابل توجهی صرف پژوهش در کشور می‌شود. از این‌رو برای جلوگیری از اسراف منابع کشور، استفاده‌ی بهینه از نتایج این تحقیقات از اهمیت زیادی برخوردار است (۱).

تولید دانش و به کارگیری آن در صحنه‌ی عمل و تصمیم‌گیری‌ها است که بزرگترین سرمایه‌ی دولت‌ها و

* این طرح در دفتر KTE دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به صورت مستقل و بدون حمایت مالی سازمانی انجام شده است.

۱. استادیار، مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، مرکز تحقیقات مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

۲. کارشناس ارشد، روانشناسی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. (نویسنده‌ی مسؤول)
Email: alavi@sdlrc.mui.ac.ir

برای این که انتشار نتایج پژوهش به گونه‌ای مؤثر انجام شود، لازم است روش‌های فعال‌تری به کار رود. تهیه و ارسال متون با زبان متناسب استفاده کنندگان (به عنوان مثال نوشته‌های ساده برای بیماران، متون خاص برای مدیران، گزارش عملی برای همکاران بالینی و آزمایشگاهی، تهیه و ارسال خلاصه‌ی اجرایی یک یا چند پژوهش وابسته برای مدیران و تصمیم‌گیران و بالاخره تشکیل جلسه با مخاطبین خاص هر پژوهش برای معرفی نتایج پژوهش)، یکی از راهبردهای مهم در تقویت انتقال دانش و ایجاد بستر مشارکت بین ذی‌نفعان پژوهش است.

با توجه به وقت، هزینه و انرژی زیادی که برای انجام پژوهش صرف می‌شود، اثربخشی بیشتر و استفاده‌ی کامل از نتایج آن‌ها، همواره می‌تواند دغدغه‌ی مسؤولان باشد؛ چرا که عدم توجه به تجربیات چند سال گذشته، منجر به کاهش بهره‌وری از طرح‌های پژوهشی می‌شود.

در سراسر دنیا از KTE برای کاربردی کردن نتایج و نیز استفاده از شواهد پژوهش‌ها در تصمیم‌گیری‌های سلامتی استفاده می‌شود و سازمان جهانی بهداشت نیز بر اهمیت این فرآیند بسیار تأکید نموده است (۷، ۶).

در مقاله‌ای که در سال ۲۰۰۴ به چاپ رسید، بیان شد که برای این که راهنماهای بالینی بتوانند موجب تغییر رفتار شوند، یک راه کم هزینه و مؤثر وجود دارد و آن راه مشخص کردن دقیق رفتار مورد نظر در راهنمای بالینی است. منظور از بیان دقیق تغییر رفتار این است که به طور واضح در راهنمای بالینی مشخص شود چه رفتاری، توسط چه کسی، کجا، چه وقت و چگونه باید انجام شود (۸).

در ایران نیز این موضوع مورد توجه تصمیم‌گیران قرار دارد. مطالعه‌ی انجام شده در دانشگاه علوم پزشکی تهران حاکی از آن است که وضعیت مشارکت و کار تیمی در پژوهش از وضعیت امیدوار کننده‌ای برخوردار نیست (۹). در این زمینه سید محسنی معتقد است که عمده‌ترین مشکل پژوهش در ایران، عدم استفاده از نتایج تحقیقات کاربردی است. وی می‌گوید تنها مشکل و مانع تحقیق در ایران، اعتبار اندک نیست، بلکه عوامل

ملتها است. محدودیت منابع انسانی و مالی اهمیت انتقال دانش و تلاش برای بهره‌برداری از نتایج تحقیقات را افزایش داده است (۲). بر این اساس لازم است که نتیجه‌ی پژوهش‌ها دقیق و شفاف باشد و اطمینان حاصل شود که جهت بهره‌برداری به دست ذی‌نفعان می‌رسد. فرآیند انتقال و تبادل دانش (KTE) در واقع بخشی از مدیریت پژوهش است که دانش حاصل از پژوهش را از بی‌مصرفی به عرصه‌ی عمل منتقل می‌کند. بهره‌برداری شایسته از نتایج پژوهش متضمن مدیریت صحیح پژوهش می‌باشد. مدیریت پژوهش از زمان تکوین سؤال پژوهش (موضوع تحقیق) و بلکه پیش از آن یعنی از زمان طرح‌ریزی یک واحد پژوهشی و تربیت پژوهشگران آغاز می‌شود و پایان آن زمانی است که دستاوردهای پژوهش اجرا شود و مشکلی را حل نماید. باید دقت داشت که پایان انجام تحقیق و ارایه‌ی گزارش نهایی، پایان پژوهش تلقی نشود.

در این مرحله است که موضوع انتقال و تبادل دانش (KTE) اهمیت می‌یابد. KTE، انتقال نتایج تحقیق به ذی‌نفعان مربوط است، که در نهایت با هدف ایجاد تغییر در رفتار انجام می‌پذیرد (۳). انتقال و تبادل دانش تنها به موضوع چگونگی انتشار یافته‌های پژوهشی باز نمی‌گردد، بلکه موضوعی است که در مراحل مختلف پژوهش و از جمله شیوه‌ی انتشار دانش پژوهش مطرح است (۴) و در واقع فرآیندی است که دانش را به عرصه‌ی عمل منتقل می‌کند، به بیان دیگر KTE که آن را ترجمان دانش هم می‌گویند، به معنای کاربردی کردن دانسته‌ها است (۵).

در حال حاضر اغلب روش‌هایی که برای انتشار نتایج پژوهش به کار می‌رود، روش‌های غیر فعال است. برخی از این روش‌ها عبارت از انتشار مقاله در مجله‌های داخلی، انتشار مقاله در مجله‌های بین‌المللی، ارایه در کنفرانس‌ها، سمینارها و همایش‌های داخلی و بین‌المللی، ارسال گزارش کامل یا خلاصه‌ای از طرح پژوهشی برای استفاده کنندگان، قرار دادن نتایج در وب سایت و انتشار نتایج پژوهش در نشریات غیر علمی (نظیر مجله‌ها یا روزنامه‌های سراسری) می‌باشند.

روش بررسی

پژوهش حاضر از نوع توصیفی و کاربردی بود و به شیوهی مقطعی در سال ۱۳۸۹ انجام شد. جامعه آماری آن را ۱۲ مرکز تحقیقاتی و ۷ معاونت پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان تشکیل دادند و نمونه‌گیری به روش سرشماری انجام گرفت. ابتدا برای مسؤولان و کارشناسان مراکز و معاونت‌های پژوهشی، کارگاه توجیهی KTE برگزار گردید و کارشناسان با نحوه تکمیل پرسش‌نامه آشنا شدند. سپس پرسش‌نامه‌ی «خود-ارزیابی انتقال و تبادل دانش» توسط کارشناسان تمامی مراکز تحقیقاتی و معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه تکمیل شد. این پرسش‌نامه ابزاری است که بیشتر توسط نجات و همکاران وی در دانشگاه علوم پزشکی تهران تهیه شد و روایی و پایایی آن تعیین گردیده بود (۱۳). این پرسش‌نامه دارای ۵۰ عبارت و در ۴ بخش طراحی شده بود:

۱. سؤال پژوهش: آیا می‌توان نیازهای تصمیم‌گیرندگان به تحقیق را شناسایی کرد و به صورت موضوع پژوهشی در آورد؟ (۱۲ سؤال و در مجموع ۶۰ امتیاز)
 ۲. تولید دانش: آیا می‌توان شواهدی تولید کرد تا در تصمیم‌گیری‌ها قابل استفاده باشد؟ (۹ سؤال و در مجموع ۴۵ امتیاز)
 ۳. انتقال دانش: آیا ساز و کار مناسب برای انتشار نتایج پژوهش‌های سازمان به مخاطبین آن‌ها وجود دارد؟ (۲۵ سؤال و در مجموع ۱۲۵ امتیاز)
 ۴. ترویج استفاده از شواهد: آیا به تصمیم‌گیرندگان کمک می‌شود که بتوانند از نتایج پژوهش‌ها بهتر استفاده کنند؟ (۴ سؤال و در مجموع ۲۰ امتیاز)
- این ابزار امکان بررسی وضعیت انتقال دانش را در سطح مراکز تحقیقاتی فراهم می‌سازد (۱۳). در پایان چک لیست از مراکز خواسته شد تا راهکارها و پیشنهادهای خود را برای بهبود وضعیت انتقال و تبادل ذکر نمایند. پس از جمع‌آوری و نمره‌گذاری پرسش‌نامه‌ها اهداف مطالعه توسط نرم‌افزار Excel مورد تحلیل قرار گرفت.

دیگری مانند فقدان محققان آشنا به روش‌های نوین تحقیق و پژوهش و عدم استفاده از نتایج تحقیقات به صورت کاربردی نیز از دلایل این امر است. اگر نتوان از نتایج و دستاوردهای تحقیقاتی استفاده‌ی بهینه کرد، در واقع سرمایه‌گذاری در این بخش به هدر داده شده است (۱۰).

فردوسی و همکاران در پژوهش خود میزان بهره‌گیری از طرح‌های کاربردی معاونت توسعه‌ی مدیریت و منابع وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی را با درجه‌ی «کم» گزارش کرده‌اند، در حالی که طرح‌ها تا درجه‌ی «زیاد» قابلیت بهره‌گیری داشته‌اند. از نظر این محققان ۳۸ درصد از موانع بهره‌گیری به موانع مدیریتی اختصاص دارد و ۶۲ درصد از موانع در حوزه‌ی مسایل اجرایی جای می‌گیرد (۱۱).

مجدزاده و همکاران در پژوهش خود اظهار کرده‌اند که با وجود این‌که هر ساله طرح‌های زیادی در دانشگاه‌ها اجرا می‌گردد، اما از نتایج آن به صورت بهینه استفاده نمی‌گردد. لازم است به ارتقای وضعیت ترجمان دانش حاصل از پژوهش‌های دانشگاه‌ها توجه ویژه‌ی مبذول گردد (۱۲).

در سال‌های اخیر طرح‌های تحقیقاتی فراوانی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام می‌شود. سالانه پژوهشگران و استادان بسیاری در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به امر پژوهش و تولید علم مشغول هستند. اما این نگرانی همواره وجود دارد که آیا از نتایج این پژوهش‌ها به خوبی استفاده می‌شود یا خیر. بدون شک می‌توان با مدیریت بهتر پژوهش از این سرمایه‌های انسانی، تجهیزاتی و مالی بیشتر سود جست. این مورد نیازمند به کارگیری شاخص‌های KTE می‌باشد. مدیریت صحیح در این زمینه می‌تواند رسالت خود را با کسب رضایتمندی از مخاطبان طرح‌ها در انجام تحقیق و توسعه‌ی حوزه‌ی سلامت و تثبیت جایگاه تحقیق و پژوهش و گسترش فرهنگ آن در کشور به انجام برساند. هدف از این پژوهش ارزیابی وضعیت انتقال و تبادل دانش در شرایط فعلی در مراکز تحقیقاتی مصوب و معاونت‌های پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و بررسی نقاط نیازمند بهبود در این زمینه و تدوین راهکارهای مناسب برای رفع موانع بوده است.

یافته‌ها

جدول ۱ یافته‌های پژوهش را در ۴ بخش پرسش‌نامه نشان می‌دهد. لازم به ذکر است اسامی معاونت‌ها و مراکز تحقیقاتی برای رعایت محرمانگی اطلاعات حذف و به صورت کدگذاری ارایه شده است. بررسی‌ها نشان داد در مقایسه‌ی ۴ بخش سؤال پژوهش

(موضوعات و اولویت‌بندی پژوهش)، تولید دانش، انتشار دانش و عملکرد مبتنی بر شواهد، بهترین وضعیت مربوط به تولید دانش با کسب ۶۳ درصد از کل امتیاز قابل کسب است و از سوی دیگر بخش «سؤال پژوهش» یا تعیین اولویت‌های پژوهشی و ارتباط با ذی‌نفعان با ۳۰ درصد از کل امتیاز کمترین امتیاز را کسب نمود و نیازمند توجه جدی است (جدول ۲).

جدول ۱: نتایج به دست آمده از مراکز تحقیقاتی و معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه

سؤال پژوهش	تولید دانش	انتقال دانش	ترویج استفاده از شواهد	جمع
۱ دانشکده‌ی الف	۲۰	۲۷	۸	۱۱۷
۲ دانشکده‌ی ب	۲۴	۱۹	۶	۹۱
۳ دانشکده‌ی ج	۲۳	۲۶	۴	۱۱۴
۴ دانشکده‌ی د	۱۲	۳۸	۱۱	۱۱۰
۵ دانشکده‌ی ه	۱	۴۲	۴	۱۲۷
۶ دانشکده‌ی و	۱۳	۲۳	۱۰	۹۴
۷ مرکز تحقیقات الف	۲۴	۳۶	۸	۱۳۴
۸ مرکز تحقیقات ب	۲۱	۲۹	۷	۱۱۳
۹ مرکز تحقیقات ج	۱۸	۳۰	۶	۱۱۵
۱۰ مرکز تحقیقات د	۲۲	۲۹	۱۱	۱۲۰
۱۱ مرکز تحقیقات ه	۱۹	۲۷	۶	۱۰۲
۱۲ مرکز تحقیقات و	۲۷	۴۰	۱۹	۱۶۲
۱۳ مرکز تحقیقات ز	۸	۲۲	۴	۸۵
۱۴ مرکز تحقیقات ح	۲۱	۲۴	۴	۹۹
۱۵ مرکز تحقیقات ط	۱۴	۲۶	۸	۹۲
۱۶ مرکز تحقیقات ی	۱۷	۲۷	۵	۱۱۳
۱۷ مرکز تحقیقات ک	۲۱	۲۵	۵	۱۰۰
۱۸ مرکز تحقیقات ل	۱۱	۲۰	۸	۹۱
۱۹ مرکز تحقیقات م	۲۴	۳۴	۱۱	۱۶۳
۲۰ مرکز تحقیقات ن	۱۶	۲۲	۴	۷۵
۲۱ مرکز تحقیقات س	۱۹	۲۸	۱۱	۱۳۶
۲۲ مرکز تحقیقات ع	۱۲	۳۸	۱۱	۱۱۰
۲۳ مرکز تحقیقات ف	۲۲	۲۹	۱۲	۱۲۵
۲۴ مرکز تحقیقات س	۱۷	۲۸	۱۰	۱۴۲
جمع کل	۴۲۶	۶۸۹	۱۹۳	۲۷۳۰

جدول ۲: میانگین، انحراف معیار و درصد نمره‌ی قابل کسب در هر ۴ بخش مورد نظر

سؤال پژوهش	تولید دانش	انتقال دانش	ترویج استفاده از شواهد	جمع کل
۱۷/۸	۲۸/۷	۵۹/۳	۸/۰	۱۱۳/۸
۶/۰۲	۶/۳۰	۱۴/۸۸	۳/۶۲	۳۰/۸۲
۳۰	۶۳	۴۷	۴۰	۴۵

میانگین

انحراف معیار

درصد از کل نمره‌ی قابل کسب

از سوی دیگر بخش «سؤال پژوهش» یا تعیین اولویت‌های پژوهشی و ارتباط با ذی‌نفعان، کمترین امتیاز کسب شده را دارا می‌باشد و این حیطة نیازمند توجه جدی است. به نظر می‌رسد در تعامل با محیط خارج برای ظرفیت سازی و تقویت فعالیت‌های مربوط به انتقال و تبادل دانش، باید تصمیم جدی اتخاذ شود. توجه به گرانت‌های پژوهشی یکی از راهکارهای مهم و کارآمد برای رفع این مشکلات است. کسب گرانت و انجام پژوهش سفارشی بر اساس آن، دو فایده‌ی اساسی در بر دارد:

نخست آن‌که، نشانی از ارتباط خوب بین مراکز پژوهشی و ذی‌نفعان آن می‌باشد، زیرا این مراکز برای کسب گرانت هم باید توانایی‌های خود را برای جلب اعتماد ذی‌نفعان ارایه نمایند و هم باید نیاز ایشان را بشناسند و بدان پاسخ دهند.

از سوی دیگر می‌توان انتظار داشت که از نتیجه‌ی یک گرانت پژوهشی استفاده‌ی بیشتری به عمل آید، زیرا سفارش دهنده، بیشتر نیاز خود را به طور رسمی اعلام داشته است و به خاطر هزینه‌ای که متقبل می‌شود، درصدد بیشترین بهره‌برداری از نتیجه‌ی تحقیق می‌باشد.

بنابراین دریافت و انجام گرانت‌های پژوهشی می‌تواند از چند طریق به ارتقای سطح شاخص‌های KTE کمک نماید.

از دیگر موانع فعلی در راه گسترش برنامه‌های KTE عدم توجه به شاخص‌های انتقال و تبادل دانش در ملاک ارزیابی برای مراکز تحقیقاتی و اعضای هیأت علمی است، به تبع هر موضوعی که در ملاک‌های ارزیابی جایگاه سزاواری نداشته باشد، کم اهمیت تلقی می‌شود و توجهات به سمت ملاک‌های پررنگ‌تر (در حال حاضر چاپ مقاله) معطوف می‌گردد. این مسأله در پژوهش‌های دیگر نیز مورد اشاره قرار

در پاسخ به سؤالات آخر چک لیست، مراکز برای بهبود وضعیت انتقال و تبادل دانش به مواردی چون آشنایی محققین دانشگاه با موضوع انتقال و تبادل دانش، تعیین اولویت‌های به روز شده‌ی اختصاصی در بعضی از مراکز تحقیقاتی، ایجاد انگیزه‌ی کافی در محققین (انجام پژوهش صرف گرفتن امتیاز و ارتقا نباشد)، ایجاد بانک‌های اطلاعاتی از مشخصات محققین و توانمندی آن‌ها، به کارگیری نیروی انسانی ثابت و متخصص برای تقویت دانش، جذب منابع خارجی سازمانی، تهیه‌ی لیستی از استفاده کنندگان طرح‌ها، بازبینی در وضعیت کنترل و نظارت بر طرح‌های پژوهشی، ایجاد محیط و فضای مناسب پژوهشی اشاره نمودند و برای برطرف کردن آن‌ها نیز راهکارهایی ارایه کردند.

بحث

هدف از این پژوهش ارزیابی وضعیت انتقال و تبادل دانش در شرایط فعلی در مراکز تحقیقاتی و معاونت‌های پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و بررسی نقاط نیازمند بهبود در این زمینه بود. بررسی‌ها نشان داد در مقایسه‌ی ۴ بخش پرسش‌نامه، بهترین وضعیت مربوط به تولید دانش است. در واقع مهم‌ترین چیزی که در مراکز تحقیقاتی بدان توجه می‌شود، نفس انجام پژوهش است. اگر چه در مقایسه با زمانی که تعداد پژوهش‌های انجام شده ناچیز بود، رسیدن به این موقعیت پیشرفت محسوب می‌شود، اما باید پذیرفت که این، همه‌ی کار نیست. برای نتیجه‌گیری از پژوهش‌های انجام شده، اقدامات مهم دیگری نیز لازم است. تعریف و درک کاملی از «مدیریت پژوهش» (از تشخیص و اولویت‌بندی مشکلات تا حل آن‌ها) این مسیر را روشن‌تر می‌سازد.

نوشته شده است و در آن اصطلاحات خاص متون

پژوهشی کمتر به کار می‌رود؛

- تهیه ویژه‌نامه‌های خاص با استفاده از خلاصه‌ی اجرایی طرح‌های مربوط به هم؛
- دعوت از نمایندگان سازمان‌های اجرایی و استفاده از نتایج پژوهش‌ها در جلسات شوراها و ایجاد اعتماد و اطمینان در واحدهای ارایه دهنده‌ی خدمات (در خصوص طرح‌های کاربردی حوزه‌ی HSR).

نتیجه‌گیری

این پژوهش نشان داد که عمده‌ترین ضعف طرح‌های تحقیقاتی که در معاونت‌های پژوهشی و مراکز تحقیقاتی وابسته دانشگاه علوم پزشکی انجام می‌شود، در زمینه‌ی «سؤال پژوهش» یا به عبارتی «موضوع تحقیق» است. طبیعی است اگر موضوع مناسبی برای پژوهش انتخاب نشده باشد، نتیجه‌ی تحقیق نیز کارآمد نخواهد بود و گره‌ای از مشکلات بعدی نخواهد گشود. به همین دلیل لازم است مراکز تحقیقاتی به سمت ارتباط جدی‌تر و مستمر با ذی‌نفعان برای تعیین موضوعات پژوهشی و اولویت‌بندی آن‌ها حرکت کنند. انجام پژوهش‌های سفارشی و جذب گرانت‌های پژوهشی (به ویژه از منابع خارج دانشگاهی) باعث ارتباط بیشتر با ذی‌نفعان می‌شود و استفاده از دستاوردهای پژوهشی نیز به نوعی تضمین خواهد شد. همچنین توجه به موضوع انتقال دانش می‌تواند در اشاعه‌ی دستاوردهای پژوهشی و انتقال صحیح و کامل پیام هر پژوهش به مخاطبان ویژه‌ی آن مؤثر باشد.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از کلیه‌ی رؤسای مراکز تحقیقاتی و معاونین پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و رابطین آن‌ها که بستر انجام این پژوهش را فراهم نمودند، تشکر می‌گردد.

گرفته است (۱۵، ۱۴). به عنوان مثال در دانشگاه تهران بر اساس منابع موجود، ارزش‌گذاری بر تولیدات علمی مثل چاپ مقاله در مجلات علمی- پژوهشی و ارایه‌ی مطلب در همایش‌های علمی، از عوامل بسیار مهم شناخته شده‌ای است که بر فعالیت پژوهشی دانشگاهیان اثر می‌گذارد. همچنین در مطالعه‌ای که بر روی انتقال دانش در دانشگاه علوم پزشکی تهران صورت گرفت، مشخص شد که ملاک‌های تشویق و ارزیابی عملکرد اعضای هیأت علمی، به وضوح، تأثیر مهمی بر رفتار انتقال دانش در دانشگاه گذاشته است (۱۳). پس لازم است بر اساس همین ارزیابی ملاک‌های ارزیابی مراکز تحقیقاتی و ارتقای اعضای هیأت علمی به گونه‌ای بازبینی شود که برنامه‌ی KTE پررنگ‌تر جلوه کند و مهم شمرده شود.

علاوه بر موارد ذکرشده در بالا (به عنوان دو استراتژی کارآمد)، بهتر است برنامه‌های زیر برای حمایت از برنامه‌های انتقال و تبادل دانش از سوی مدیریت امور پژوهش انجام پذیرد:

- تشکیل واحد سازمانی و نیروی انسانی ثابت و متخصص برای تقویت و انتقال دانش؛
- تبیین اولویت‌های پژوهشی کلان دانشگاه که می‌تواند به فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه خط دهد؛
- تهیه فهرستی از مخاطبان ویژه برای طرح‌های پژوهشی؛
- ایجاد و توسعه‌ی ابزارهای اطلاع رسانی تخصصی مطابق با گروه مخاطبان اصلی هر پژوهش در حوزه‌ی سلامت از طریق رسانه‌های عمومی و اختصاصی (به خصوص برای بیماران) و منظور نمودن بودجه‌ی ویژه برای اطلاع رسانی؛
- دریافت خلاصه‌ی اجرایی از محققان علاوه بر گزارش نهایی طرح. فرمت نهایی خلاصه‌ی اجرایی به گونه‌ای است که با زبان مناسب برای مخاطبان

پیام مقاله

یافته‌ها و دستاوردهای اصلی این مطالعه چیست؟

این مطالعه در درجه‌ی اول در پی حساس‌سازی مخاطبان درباره‌ی به کارگیری نتایج پژوهش است. سپس نشان می‌دهد انتخاب موضوع مناسب که شرط اول برای یک پژوهش مفید است، نیاز به توجه بیش از پیش مراکز پژوهشی دارد و تأکید می‌کند که این انتخاب باید حاصل تعامل مؤثر با کسانی باشد که برای آن‌ها پژوهش می‌کنیم. همچنین اقدامات لازم در جهت انتشار فعال دستاوردها پس از دریافت گزارش نهایی طرح، بخش مهم دیگری از مدیریت پژوهش است که نباید از آن غفلت شود.

مخاطبان اصلی این مطالعه چه کسانی هستند و این مطالعه چه توصیه‌ی عملی برای آنان دارد؟

مدیران ارشد مراکز تحقیقاتی و معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌ها، مخاطبان اصلی این پژوهش هستند. در مرحله‌ی بعد مسؤولان و سیاست‌گذاران معاونت تحقیقات و فناوری در سطح دانشگاه و سطح وزارت متبوع می‌توانند از این نتایج در برنامه ریزی و مدیریت پژوهش در بخش سلامت کشور بهره‌برداری کنند.

References

1. Cordero C, Delino R, Jeyaseelan L, Lansang MA, Lozano JM, Kumar S, et al. Funding agencies in low- and middle-income countries: support for knowledge translation. *Bull World Health Organ* 2008; 86(7): 524-4.
2. Santesso N, Tugwell P. Knowledge translation in developing countries. *J Contin Educ Health Prof* 2006; 26(1): 87-96.
3. Eccles M, Grimshaw J, Walker A, Johnston M, Pitts N. Changing the behavior of healthcare professionals: the use of theory in promoting the uptake of research findings. *J Clin Epidemiol* 2005; 58(2): 107-12.
4. Argote L, Ingram P. Knowledge transfer: a basis for competitive advantage in firms. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 2000; 82(1): 150-67.
5. Lenfant C. Shattuck lecture--clinical research to clinical practice--lost in translation? *N Engl J Med* 2003; 349(9): 868-74.
6. Lomas J. Words without action? The production, dissemination, and impact of consensus recommendations. *Annu Rev Public Health* 1991; 12: 41-65.
7. Utterback JM. Innovation in industry and the diffusion of technology. *Science* 1974; 183(4125): 620-6.
8. Michie S, Johnston M. Changing clinical behaviour by making guidelines specific. *BMJ* 2004; 328(7435): 343-5.
9. Majdzadeh R, Nedjat S, Gholami J, Nedjat S, Maleki K, Qorbani M, et al. Research collaboration in Tehran University of Medical Sciences: two decades after integration. *Health Res Policy Syst* 2009; 7: 8.
10. Seyed Mohseni SH. Applied researches facilitate development path. *Gozarsh* 2003; 13(78): 20. [In Persian].
11. Ferdosi M, Dehnavieh R, Faraji F, Yarmohammadian MH, Vatankhah S. Utilization of Research Results at Office of Deputy Minister for Management and Resources Development in the Past Five Years and Identification of Obstacle. *Health Information Management* 2009; 6(2): 152-61.
12. Majdzadeh R, Ahghari S, Nedjat S, Gholami J, Maleki K, Yunesian M, et al. Interventions for Promoting Research Knowledge Translation: Introduction. *Iranian Journal of Medical Hypotheses and Ideas* 2009; 3(3): 18.
13. Nedjat S, Sadighi J, Gholami J, Majdzadeh R. Article Title: Self-assessment in research organizations. *Payesh* 2008; 7(3): 359-68.
14. Bogenschneider K, Olson JR, Linney KD, Jessica M. Connecting Research and Policymaking: Implications for Theory and Practice from the Family Impact Seminars. *Family Relations* 2000; 49(3): 327-39.
15. Landry R, Amara N, Lamari M. Utilization of social science research knowledge in Canada. *Research Policy* 2001; 30(3): 333-49.

Evaluation of Research Utilization in Isfahan University of Medical Sciences by Knowledge Transfer & Exchange Criteria*

Masoud Ferdosi, PhD¹; Sayed Salman Alavi²

Abstract

Introduction: The process of knowledge transfer and exchange (KTE) in fact is a process of utilizing knowledge gained from research to practice. Appropriate exploitation of research results is guaranteed by good management of the research. The research aimed to evaluate the situation of KTE in current research centers in Isfahan University of Medical Sciences, and review its strengths and weakness in this field.

Methods: This descriptive– analytical and cross-sectional study was carried out in 2010. First a KTE briefing workshop was held for officials and experts from research centers and deputy of school, about how to complete the questionnaire. The self questionnaire, prepared earlier in Tehran University of Medical Sciences, was completed by research centers. Findings were analyzed using Excel software.

Results: The results were presented in four sections of a research cycle i.e. the question of research (research priorities), knowledge production, knowledge dissemination and evidence based practice. Knowledge production by acquiring 63% of total score had the highest score and research question or setting of research priorities and having close relationship with stakeholder's with 30% of the total scores had the lowest score.

Conclusion: Research centers need to obtain more efficient relationship with their stakeholders to identify and prioritize research topics. Doing granted research (particularly from sources outside the university) makes closer contact with the stakeholders and the use of research achievements is somehow guaranteed. Therefore KTE can promote transfer of research outcomes to every audience properly.

Keywords: Research; Evaluation; Information Transfer; Knowledge; Universities.

Type of article: Original Article

Received: 12 Jan, 2011

Accepted: 1 Feb, 2011

Citation: Ferdosi M, Alavi SS. **Evaluation of Research Utilization in Isfahan University of Medical Sciences by Knowledge Transfer & Exchange Criteria.** Health Information Management 2011; 7 (Special Issue): 532.

* This article is an independent research without financial support done in KTE office in Isfahan University of Medical Sciences.

1. Assistant Professor, Health Services Management, Health Management & Economic Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

2. MSc, Psychology, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. (Corresponding Author)
Email: alavi@sdlrc.mui.ac.ir